

Keresztőség kiadó
hivatal és nyomda

Muj-Kolozsvár, St. Baron
L. Pop (Brassai-utca) 10

Telefon:
Kerék- és kiadóhivatal 181
977, 228 és 1047

Sz. N. Sz. — — — 228

Egy szám ára pályaudva-
ron és vidéken is lej 5
Bukarestben — — 5

UJ KELET

POLITIKAI NAPILAP

Disztr. 2. II. 8. Dl. Ramasetter Róbert

Budapest

ELOFIZETESI ÁRAK
Romániában

Egész évre — — 1050
Félévre — — — 550
Negyedévre — — 290
Egy hónapra — — 100

Az előfizetési ára „Föld”
című folyóirattal együtt
hav-ként 10 lejfel drágább

Csehszlovákiában

Egy hónapra — ck 40—
Egyszám ára — ck 2—

1926 április 16 Péntek

Cluj-Kolozsvár * IX. évfolyam * 82 szám

5686. Ijja 2

Az őszinte Coolidge

Amerika már számtalanszor bebizonyította, hogy a politikában is a célszerűség hűve, nem szereti a teóriákat, amelyek nem kamatoznak, nem szereti az eszméket, amelyek gyorsan s jövedelmezőn meg nem valósíthatók. A Fehér Ház politikusai évek óta egyebet sem hallanak, minthogy Európában a hatalmak leszerelésre készülnek, pacifista jelszavakat kiáltanak, mi-
alatt javában tovább fegyverkeznek s kised gyarmati háborukon készítik elő a jövő nagy katalizmát. Az európai diplomáciának minde-
ideig sikerült félrevezetni Amerikát s elhitetni vele, hogy a leszerelés problémáját komolyan veszi. Az amerikai hidegvér azonban, bármilyen bámulatos, még sem örökké tartó. A Fehér Ház urai végre belátták, hogy az európai leszerelés alig kevesebb a humbugnál, amolyan semmitmondó pacifista flottatüntetetés, diszhivi lágitással, üdvöveléssel és a legkevesebb komoly szándékkal.

Az őszinte Coolidge gondolt tehát nagyot s elhatározta, hogy szakít a pacifizmussal úgy is mint jelszóval, úgy is mint gyakorlati intézménnyel s mint egy levitézlett pacifistához illik, nekifogott Amerika felfegyverzéséhez. Meg kell állapítani, hogy ezt sok őszinteséggel cselekedte, mindenestre több őszinteséggel, mint amennyire Európa urai egyáltalában képesek. S lássuk be, Coolidge nek igaz van, mert hiszen Amerika nem várhatja meg készü-
letlenül azt a nagy exploziót, amelynek ki-
törését éppen dicső pacifistáink készítik elő nyakatekert diplomáciájukkal, életképtelen néps-
zövetségükkel és halvaszületett paktumaikkal. Egész Európa a sanda mézáros benyomását kelti, amely mialatt jámbor énekeket zengedez a békéről, a megváltásról, tulajdonképen a taglóra gondol, amellyel legközelebbi szomszéd-
ját akarja leteríteni.

Amerika mindaddig komolyan akarta a leszerelést, amíg a leszerelésben busziness látott. Leépített nehéziparával egyideig passzivan nézte a franciá, angol, orosz nehézipar virágzását. De min-
án látta azt, hogy Európa nehéziparosai-
nak eszükágában sincs leépíteni nagyüzemeiket, amelyekre hamis békéjük és ingatag tár-
sadalmi rendjük épül, mcst már ő maga sem akar kimarsadni a versenytől s legalább a ha-
zai ipart akarja foglalkoztatni megfelelő ren-
déssekkel.

Igy néz ki 1926-ban az a világbéke, amely-
ről annyit szavaltak. A világbékére való fűt-
lést Csicserin kezdte meg és Coolidge folytatja. Szép his koncert ez, amelynek hangjainál el-
ernyed a szív s a jövő nagy fantomjai épületes táncba kezdenek. A szent hatalmi egyensúly, a népszövetségi álom véres perspektívákba tor-
kollik bele s minden jel arra vall, hogy az em-
beriség a világháboru borzalmait immár teljesen elfeledte. anélkül, hogy valamit is okult volna belőle. A hazugsággal megfertőzött Európa ma még nem meri ezt bevallani magának, még szépitget, még köntörfalaz, de a józan Amerika már állat a szítán, őszintén felölti becsületesen becsutelen ábrázatát. Amerika flottát épít, új repülőgépeket ereszttget a levegőbe s közben azt üz ni Európának, hogy ha akarja, ám csinálja meg azt a pacifizmust s majd ha megosinálta, akkor hívja meg őt is a diadal-
mas békevacsorára. Megrendítően őszinte szó ez, nyers és farsagatlan, mint maga Amerika, de mindenestre különb, mint a Briandok, Chamberlainok, Mussolinik huzavonája, meddő taktikázása, amelyekbe belefáradt már minden gondolkodó agy, minden jóhiszemű szándék. Wilson már rég megbukott Amerikában, szinte alig emlékeznek rá, de Európa még mindig kérődzik a vérszegény yenki naiv álmodozá-
sain, népszövetségi kalandján, amelynél sem

rosszabbat, sem jobbat nem tud kitalálni meddő fantáziája. A világ pedig forog tovább keserű levében, a népek a régi megfélemlítés ködtömegtől rugtak be s várják tehetetlentül

és bérán, hogy lecsapjon az az istennyila melynek tüzes villámát az európai diplomacia Hadszában rosszhiszemű és kenetes szavu diplo-
maták kovacsolnak a számára.

Masaryktól várják a csehszlovák válság megoldását

**A kőársasági elnök meg akarja akadályozni a fascizmus elterjedését. Masaryk politikai végrendelete a kisebbségekkel való kibékülést han-
goztatja**

(Prága, április 15. Az Uj Kelet tudósítója tól.) A kormányválság most már parlamenti válsággá szélesült. Komolyan aggódnak, hogy Csehszlovákiában a helyzet menthetetlenül fel-
borul. Kísérletek és kombinációk merültek fel, hogyan lehetne megoldani a válságot. Legide-
kesebb ezek közül az a hír, amely Masaryk közbeléptével akarja megoldani a krízist.

Beavatott körök tudni vélik, hogy Masaryk elnök hetek óta dolgozik politikai végrende-
lén, amelynek közértesítésétől az általános vál-
ság megoldását várják. E végrendeletben a csehszlovák állam megteremtője és első elnöke nem csupán politikai hitvallást, tapasztalait és figyelmeztetéseit akarja a nemzet elé tárni, hanem fontos elvi jelentőségű javaslatokat is tesz, amelyek az alkotmány egyes pontjainak

megváltoztatására irányulnak.

Nehéz megállapítani, hogy mennyi a kon-
krét igazság ebből a hírből, az azonban bizo-
nyos, hogy Masaryk hosszú idő óta aggódba figyel azokat a törekvéseket, amelyek a cse-
h nemzeti érdek megvédése ürügye alatt a fas-
cizmust akarják meghonosítani Csehszlovákiá-
ban. Ugyancsak Masaryk a nemzeti kisebbsé-
gekkel való kibékülést és a békeszerződés egyes pontjainak korrigálását hangoztatja. A „Slovak” című lap azt állítja, hogy a legközelebbi koa-
litions kormányban bevonultak a németek és magyarok és pedig a német gazdasági szövetsé-
ség, továbbá a velük egyesült Szentiványi-féle magyar nemzeti párt. A tárgyalások cseh poli-
tikusok és a német szövetség vezetői között már hosszabb idő óta folynak.

Véres kommunista-tüntetések Párisban

(Páris, április 15. Az Uj Kelet tudósítójától.) A közalkalmazottak kommunista szervezete a kormány szigorú tilalma dacára megtartotta a szerda délutánra hirdetett nagygyűlését. A rendőrség nagy készültséggel vonult fel, hogy a gyűlést és az ezzel kapcsolatos tüntetéseket megakadályozza. A tüntetők azonban nem törődtek a rendőrség felhívásával és a város több pontján súlyos összetűzésekre került a doloz. Leghevesebb volt az összetűzés az Opera-
téren, valamint az északi és keleti pályaudvarok közelében. A rendőrség kénytelen volt fegyvert használni, mert a tüntetők igen agresszíven viselkedtek és késél támadtak a rendőrségre, úgy hogy a rendőrség több, mint 300 tüntetőt letartóztatott.

Radics újból felborította a helyzetet Jugoszláviában

Két miniszter beadta lemondását Radics nyilvános sértegetésel miatt. Uzonovics miniszterelnök Radicsot szólította fel lemondásra

(Belgrád, április 15. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az új jugoszláv kormány Radics beszédei következtében beállott válsága, mely tegnap elsimultnak látszott, mára megint teljes erővel kitört. Radics legutóbb Zágrábban tartott beszédében közönséges kártyásoknak ne-
vezte el két miniszterét, Simonovics so-
ciálpolitikai és Kujovics bányaiügyi miniszterét. A két miniszter erre azonnal benyújtotta le-
mondását Uzonovics miniszterelnöknek, híje-
lentve, hogy Radicsal ugyanazon minisz-
teriumban együtt működni többé nem hajlandók.

Uzonovics nem fogadta el a lemondást, ha-
nem Radicshoz küldött ultimátumot, amelyben felszólította őt, hogy délután 5 ig nyújtsa be lemondását. Azonban a ké ő esti órákig sem Radics, sem a többi horvát minisztertársa nem tett eleget ennek a kívánságnak.

A helyzet így teljesen összekuszálódott és a folyton levegőben levő kormányválság kike-
rülhetetlennek látszik. A király az este folya-
mán fogadta külön-külön és együttesen U. no-
vics miniszterelnököt és Radicsot. Később ar-
ról beszéltek, hogy Radics és a miniszterelnök között megint békítő tárgyalások folynak. A kormányválság azonban ennek ellenére is kike-
rülhetetlennek látszik, mert a radikális pártnak különösen Pesics párti körében erős mozgalom indult arra, hogy Radicsal minden további nélkül elmozdítsák. A koalitions összeköttetést megszüntessenek. A ju-
goszláv politikai ellenzék is erős akcióba lépett az utolsó napokban. Két ellenzéki vezető, Da-
vidovics volt miniszterelnök és Pribicevics volt közoktatásügyi miniszter pártgyűléseken

tartott beszédekben egyformán biztosította hallgatóságukat, hogy a mostani kormány egész rövid életű lesz és ha nem is holnap, minden-
estre egy pár héten belül eltűnik a színtérről. Pribicevics szerint még az is kérdéses, hogy a kormány megéri-e a szkupstina közeli össze-
ülésének dátumát. Davidovics felszólította az összes jugoszláv demokratikus erőket, hogy az Uzonovics kormány közeli bukásakor készen álljanak Jugoszlávia kormányzásának átvételére. Radics pártbívei kijelentették, hogy Uzo-
novics eljárása a szerb-horvát megegyezés felbom-
lását jelenti. Radics Pavel, Radics István uno-
kacsece tegnap este kihallgatáson jelent meg a királynál.

Uzonovics miniszterelnök az újságírókakkal kijelentette, hogy Radics eljárása, aki állandóan nyilvánosan kritizálja minisztertársait, nem for-
dult még elő a politika történelmében. Radics összes ígéretei ellenére folytatja a kormány elleni tüntetéseit. A kormány folytatni kívánja a horvátokkal való megértés politikáját, de Radics nélkül, akinek haladéktalanul távoznia kell a kormányból.

— Zimmermann osztrák főbiztos Bukarestbe érkezett. Bukarestből jelentik: Zimmermann osztrák népszövetségi főmegbizott ma a Simpon-vonattal Bukarestbe érkezett. A pályaudvaron Trasznea Greceanu külügyi állam-
titkár, Hollandia romániai követe és Custi, a társadalomtudományi társaság elnöke fogadták az illusztris vendéget.

15.
o. 10
mü
elü.
mdája
400
720
200
100
195
265
200
170
60
180
440
70
175
175
220
100
45
200
175
150
32
35
290
80
280
345
100
90
295
62
40
375
80
260
275
130
230
320
35
924
145
205
145
1700
240
60
32
195
130
150
175

ZSIDÓ KÖZÉLET

A Nagytintézőbizottság szervezeti és pénzügyi határozatai

(Cluj-Kolozsvár, április 15. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség Nagytintézőbizottsága április 11-én tartott nagyfotossági ülésén, amelyről már részletesen beszámoltunk, a következő határozatokat hozta:

I. Ijjar és sékelakció (Giszkalay János javaslata alapján)

1. Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség Nagytintézőbizottsága ünnepélyesen kimondja, hogy a Világszervezet vezetőségének intencióihoz és utasításaihoz hűven megindítja az Ijjar-akciót. Utasítja a Nagytintézőbizottság a Kisintézőbizottságot, hogy az akció lefolytatására a legszélesebb körű intézkedéseket tegye meg olyan formában, hogy az Ijjar hónapban lefolytatandó országos eszmei agitáció, az E. Zs. N. Sz. gazdasági föllendítésével, valamint az ideai sékelakcióval is szoros kapcsolatban legyen.

2. Ebből a célból elrendeli a NIB, hogy az Ijjar-akció tartama alatt minden helyi csoport kezdje meg a sékelek elhelyezését.

3. Elrendeli a NIB, hogy az Ijjar-akció tartama alatt minden helyi csoport rendezzen legalább egy és lehetőleg nagyszabású műsoros propaganda-estélyt. Fölhívja a NIB a Szövetség Központját, hogy a műsoros estélyek rendezésében, a lehetőség szerint, programszámokkal, agitációs anyaggal, valamint közreműködőkkel álljon rendelkezésre a helyi csoportoknak. Elrendeli a NIB, hogy a minden helyi csoport által rendezett legalább egy műsoros estélyt tiszta jövedelme teljes egészében a Szövetség Központjába haladéktalanul beküldessék. Elrendeli, hogy az összes műsoros estélyek tisztajövedelme oly módon osztassék fel, hogy 15 százaléka az Ifjúsági szervezet központjának, 10 százaléka a helyi csoport céljaira, 75 százaléka a Szövetség Központja céljaira fordíttassék.

4. Végül tekintettel arra, hogy a közelmúltban lezajlott választási mozgalom a Szövetség erejét annyira igénybevette, hogy az Ijjar-akció tüzetes előkészítésére idő nem jutott, a Nagytintézőbizottság elhatározza, hogy az erdélyi Ijjar-akciót Ijjar hónap 15-től Szíván hónap 15-ig terjedő időben folytassa le. Erről a határozatról a Nagytintézőbizottság átiratban értesíti a Világszervezet vezetőségét.

Dr. Engelberg Dezső pótjavaslata.

5. A Nagytintézőbizottság elhatározza, hogy az Ijjar-akció a legteljesebb munka jegyében fogja lefolytatni. Az agitativ munkát két irányban szabja meg: külső és belső munkában. A külső munkát a szervezés, taggyűjtés és a cionista gondolat elmélyítésében, a belső munkát pedig a helyi csoportok gazdasági helyzetének konszolidálásában szál a határozott utasítással jelöli ki, hogy az akcióval kapcsolatban befolyt jövedelmek, illetve tagdíjak legelső sorban a Szövetségnél költségvetésileg és kötelező formában fennálló tartozásának eleget tegyen.

II. Pénzügyi határozat (Farkas Iza és Fischer Lipót javaslata alapján)

1. A Nagytintézőbizottság elhatározza, hogy az Ijjar-akcióval kapcsolatosan országosan megtartandó rendezvények tisztajövedelme a Szövetséget illeti és a 2. pontban megjelölt levonás után haladéktalanul átutalando a gazdasági bizottság rendelkezésére a központi irodának.

2. A Nagytintézőbizottság utasítja a Kisintézőbizottság gazdasági bizottságát, hogy az 1. pontban érintett jövedelem 10 százalékát annak a helyi csoportnak engedje át, amelynek területén a rendezvények vannak, amennyiben ott szervezett helyi csoport működik. További 15 százalék pedig a Hitachdut Aviva Barisszia kulturügyszála részére utalando ki.

3. A Nagytintézőbizottság köteletségévé teszi minden tagjának, hogy a lakóhelyén lévő helyi csoport szervezeti ügyei iránt a legnagyobb érdeklődést tanúsítsák, a helyi csoportok újja szervezésében tevékeny részt vegyenek és ellenőrizzék a helyi csoportok pénzügyi kezelését különös tekintettel arra, hogy megtették-e minden intézkedést a központi hozzájárulás befizetésére. Ahol pedig egyelőre a csoport nem küldhetne

központi adót, ott a Nagytintézőbizottság tagjai nyújtsanak a csoportnak megfelelő előleget.

4. A NIB szükségesnek tartja az Alapok és a Szövetség kölcsönös propagandáját oly módon, hogy a Szövetség szervezetei kiépítésének munkája és költségei ezen kölcsönösség alapján csökkentessék. Utasítja a Kisintézőbizottságot, hogy e tekintetben az Alapok vezetőségével haladéktalanul megfelelő megállapodást létesítsen.

III. Határozat a Jogvédelmi Iroda jelentéséről.

A NIB tudomásul veszi dr. Fenichel Józsefnek, a Központi Jogvédő Iroda vezetőjének a

Franciaországban németbarát hangulatot idéztek elő Mussolini imperialista tervei

Aláírták a német-francia légi egyezményt. Kedvező mederben folynak a kereskedelmi tárgyalások is

(Páris, április 15. Az Uj Kelet tudósítójától.) A hosszú ideje tárgyalt német-francia légi egyezményt tegnap a két hatalom párisi képviselői aláírták. Ez az aláírás igen nagyjelentőségű és egyik legerősebb bizonyítéka annak a határozott közeledésnek, amely Franciaország és a német birodalom között ugye politikai, mint gazdasági szempontból az utóbbi időben mind erősebbé válik. Aki a francia sajtó vezető orgánusainak hangját Németországgal szemben csak egy év előtt is ismerte, az, ha az időközi események kiestek volna megfigyelése köréből, nem ismerne rá ugyan arra a sajtóra, amint ma a Németországgal kapcsolatos kérdéseket kezeli. A francia külpolitika vezetőorgánusa, a „Temp.” a múlt héten egy meglepően objektív cikkben ismertette a locarno szerződést visszautasító német nacionalisták álláspontját és a cikk hívaló publicista írója, D'Ormesson még ezt az állás

Jogvédő Iroda működésére vonatkozó jelentését.

Kimondja annak szükségességét, hogy az Ijjar-akció keretén belül az összes helyi csoportok jogvédelmi bizottságait is kijelöljék, hogy a jogvédelmi szervezet kiépítése teljessé váljon.

A NIB meghatalmazza dr. Schönberger Menasse, dr. Schreiber István és dr. Fenichel József ügyvédek, hogy a hitközségeknek az agrár-törvény értelmében kijáró föld és telek-illetmények megszerzése érdekében a kedvező lépéseket megtegyék, e célból a szükséges tárgyalásokat lefolytassák és szükség esetében az összes jogorvoslati eszközökkel éljenek.

pontot sem látja minden tekintetben összeférhetőnek Franciaország érdekeivel.

A két ország közötti kereskedelmi tárgyalások szintén jó utban vannak és a nagy német és francia gazdasági érdekeltségek is mind jobban keresek egymással a szorosabb összeköttetést. Párisi diplomáciai körökben a francia külpolitika mind kifejezettebbé váló németbarát tendenciáinak okát elsősorban Olaszország imperialista igényeiben és Mussolini harcias nyilatkozataiban keresik, melyek folytonos nyugtalanságot tartják Franciaország politikájának vezetőit. A francia és német kormányok közt létrejött légi egyezmény következtében júniusban megnyitják a rendszeres közlekedést lebonyolító légi vonalakat Páris-Köln, Berlin-Páris, Berlin-Páris-London és Páris-Köln-Hamburg és Kopenhága között. Valamivel később tervezik a Párisból Berlinen keresztül Moszkvába vezető állandó légi ut megnyitását.

Mi történt a kolozsvári árvák pénzével?

Ezerszámra hevernek elintézellenül a megszüntetett árvaszékekről visszamaradt akták. Senkiselem ellenőrizi a gyámok vagyonkezelését

(Cluj Kolozsvár, április 15. Az Uj Kelet tudósítójától.) Sok ezer sorsüldözött erdélyi árva keserű magárahagyatóságának tragédiája sir feljebb a panasziratból, amelyet a napokban a törvényes elnökek átnyújtottak. A több oldalra terjedő, géppel irt panasz megrendítő dokumentuma annak a könnyelmű negligenciának, amellyel a felsőbb közigazgatási hatóságok az erdélyi árvák sorával szemben viselkedtek és megrázó képet nyújt arról a szomorú helyzetről, amelybe az árvák a közigazgatás új rendelkezései következtében jutottak.

Ismeretes, hogy az új közigazgatási törvény, amelyet az elmúlt év őszén szavazott meg a parlament, megszüntette az árvaszékeket és azokat az illető városok törvényeskeinek egyik szekciójává degradálta.

„A parlamentben, a törvényhozás házaiban képviselő és szenátor urak nem opponáltak az új törvény e súlyos következményekkel járó rendelkezése ellen, hiszen az pártérdeket nem érintett: mindössze arról van szó, hogy sok ezer árvánmaradt erdélyi gyermek és kiskorú sorsának intézését, sérelmeinek orvoslását, jogainak megvédését és követeleéseinek érvényesítését ezentúl egy olyan szerv fogja irányítani, amelynek működési képességét és hatáskörét, tisztviselőinek számát a törvény — az államháztartás megkönnyítése céljából a szükségletek minimumánál is kisebbre redukálja. Ez történt — mondja a panaszirat — a kolozsvári árvaszék sorsával is. Dr. Ciplea városi és dr. Victor Pop megyei árvaszéki elnököket álszemből felmentették, az árvaszék tisztviselőit és hivatalnokait a kolozsvári törvényesek különböző szekcióhoz osztották be még a kézbesítéssel az ugyancsak újonnan létesített portarietizmény vette igénybe. A Legge de organizare értelmében pedig az ugyanevezett gyámügyi szekció elnökevé egész Erdély leghíresebb kriminalistáját, dr. Bohatier Sándort nevezték ki, egy bíró és négy tisztviselőt delegálva melléje.

A kolozsvári árvaszéken most a helyzet, hogy az asztalokon és szekrényekben ezerszámra felelősen az elintézésre váró akták, amelyeknek feldolgozása a felszólított árvaszék is csak megfeszített munkával volt képes és amelyek elintézése a mai tisztviselői létszám mellett a lehetetlenséggel egyenlő. Az árvák ügye pedig valóban árván maradt, írja a panaszirat. Az árvák gyámjai az árvaszék felszólítása óta nem adnak számot a törvény által is

mostohán kezelt gyámoltjaik sorsáról és anyagi helyzetéről. Az árvák ennek következtében hi vannak szolgáltatva gyámjaiknak, akik ingó-ágitk l kénykedvük szerint rendelkezhetnek. A kinevezett gyámok megfelelő ellenőrzés hiányában nem gyakorolják rendszeresen követeleéseiket és senki sem ellenőrizi az árváknak a kolozsvári bankoknál elhelyezett kétféle kivevő vagyonának kapitalizálását. Legutóbb pedig elrendelték, hogy az árvák archívumának összes iratait szállítsák át a törvényesek pincéjébe, hogy ott rágják szét az ezerek... Az akták pedig egyre gyűlnek és egyre halmozódnak az irattárban. Bohatier dr. és a rendelkezésre álló négy tisztviselő hiába próbálják meg a reménytelen számlalom harcot, hogy az árvák ügyvitelét egymagukban rendezni tudják, annál is inkább, mert a szűkmarku törvény még gépirónót és kézbesítőket sem tocsátott rendelkezésükre. Emiatt az elintézett ügyek aktáit sem lehet kézbesíteni. A kézbesítetlen akták is ott porosodnak meg, esetleg érvényüket veszítik a deszkák között.

Ellenőrzetlen verziók szerint — mondja a panaszirat — az árvák pénzét bizonyos tényezők az invalidusoknak jártatták át, legnagyobbobbrészt kivagyionu árvákat fosztva meg így egyetlen birtokuktól. „Vajjon tudják-e odalent az igazságügyminiszteriumban, hogy az árvák igazsága egy lelkiismeretlen törvényjavaslat áldozata lett és vajjon tudják-e azt, hogy az apátlanul és anyátlanul maradt szereacsélen árvák ügyével senki sem törődik?”

Eddig a panaszirat. Az ország közigazgatási sérelmei között ez talán a legfájdalmasabb, a legsúlyosabb, mert olyanoknak az érdekei és sorsa ellen, akik a maguk védekezésére még képtelenek, de akiknek sorsát magának az államnak kellene első sorban istápolni és teljes erejéből támogatni.

Ki akar

érettségizni!

Összevont magánvizsgát tenni! Teljes anyagi felelősséggel elkészít a **Galgóczy Tanintézet** Budapest, VIII., Mária Terézia tér 3 sz. III. 22.

A marienbadi rablógyilkosság részletei

Meghalt Döllner Rudolf is a kórházban. Reménytelen az asszony és fia állapota

(Prága, április 15. Az Uj Kelet tudósítójától.) Rövidesen már közölte az Uj Kelet a Marienbad melletti Oberrockendorfaan elkövetett borzalmas rablógyilkosság hírért. Az esetről most a következő részleteket közlik:

Körülbelül hajnali 4 órakor Döllner Rudolf lakásába behatolt az eddig ismeretlen gyilkos, aki valószínűleg tudta, hogy Döllner nagyobb összegűt tartogat otthon. A gyilkost észrevették a ház lakói, mire a magával hozott baltával valóságos vérfürdőt rendezett. Az első áldozat Döllner kilencéves fiacskája, Izidor volt, aki felébredt a rabló motoszkálására. A gyermekkel egy ágyban feküdt négyéves húgocskája, Azna, aki a bestiális gyilkos fejcséje szemén elnémitott. Döllner Rudolf gyermekei síbáltására ijedten ugrott ki a yából, azonban alig tett néhány bizonytalan lépést, a gyéren megvilágított szobában, feje csapás érte homlokán, mire halálosan esberülve összeesett. A kegyetlen rablógyilkos nem kegyelmezett meg Döllner feleségének és hétéves fiacskájának sem.

A rette és horgérsó felébredt a konyhában alvó Hoffmann Anna esed is, aki be akart rohanni a szobá, azonban a gyilkos a kúszóbn leterítette és a 26 éves leány holtan terült el. A szobából csupán egyetlen egy lélek, Döllner 12 éves fiacskája menekült ki sörtetlenül. A kis fiu magára huzta a dunát és félelmében meg sem mert mukkanni, miátt hozzátartozói elhullottak a gyilkos fejcséjéje alatt. A kisfiu, amikor minden elcsúszdett a házbán, felcát a ház első emeletére, felkeltette Weigl pásztor és elszeladt nagyjja. Döllner Ferenc tanyájára. Az öreg Döllner fellármázta a marienbadi és kúszvárdi csend őrséget, amely azonnal ryocezshoz kezdett. A nyomozást szombatn és vasárnap egész rap folytatták. Megállapították hogy a rablógyilkos 3000 koronát vitt el. Személyébe vonatkozlag a kis Döllner Gáspár adott némi felvilágosítást, aki elmondta, hogy katonaruhát viselt.

Tegnap a piléeri rendőrség detektiveket (s egy rendőrkutyát küldött ki a rablógyilkosság színhelyére. A rendőrhutya nyomot figort, smájet egy ideig követett, azonban nemckara elvesztett. Valószínűleg a sok kíváncsi ember, aki a gyilkosság színhelyét körülvette eltposta a rablógyilkos nyomait. Anyi eredménye mégis volt a vasárnapi nyomozásnak, hogy megtalálták a fejcséj, amellyel a borzalmas vérfürdőt elkövette a tettes. Az áldozatok közül még szombat reggel kisenvedett a 9 éves Izidor, a 4 éves Anna és Hoffman Anna csel d. Szombat délután Döllner Rudolf is követte két kcsiny gyermekét a haláiba. A súlyosan sberült Döllner és 7 éves fiacskája, József állapota az orvosok szerint reménytelen.

Egy kalandos leányszöktetés a kolozsvári törvényszék előtt

Nagy Sándor élettragédiája egy papircédulán

(Cluj Kolozsvár, április 15. Az Uj Kelet tudósítójától.) Nagy Sándor volt földbirtokos, jelenleg kolozsvári lakos, szerelmes volt Cartes Anne, Béré nevű kis felcskából való lányba, de a leány szülei ellenették a házasságot. A titkosítás oka az volt, hogy régi falusi szobás szerint a szülők Annát már eljegyezték egy Russ Grigore nevű legénnyel és megállapodást kötöttek leendő vőjükkel, hogyha bármelyikük megszögué a szerződést, kárpótlásként harminc ezer lejrt tartozik fizetni.

Kitűzték az esküvőt, Nagy Sándor azonban nem tudott belenyugodni abba, hogy a szeretett leányt más vegye el felerégül, haditervet főzött ki bátyjával, Nagy Gergellyel. Meglepetés, hogy mikor jön be apjával Cartes Anna a menyasszonyi kelengyéje bevásárlására Kolozsvárra.

Egy kocsmában találkoztak és az öreg Cartes, aki soha életében nem vetette meg az itókát, csakhamar elfeledkezett leányáról és miközben vigan diskurált Nagy Gergellyel, Nagy Sándor elszöktette szive szerelmét. A berugott öreget felrakták a kocsjára. A ló a megszöktött uton hazaballagott vele, a lány pedig a városban maradt és együtt töltötte el az éjszakát Nagy Sándorral. Másnap bejött az anyja, visszavitte lányát és rákövetkező vasárnap Anna Cartes már Russ Grigorné lett.

Russ Grigor azonban rájöhett valamire és a mindent töredelmesen bevalló felesége vallomása alapján beperelte Nagy Sándort.

Ma délután pedig a kolozsvári törvényszék egyik tárgyalótermében összekerültek a tragi-komédia szereplői. Kihallgatták a vádlottakat, Nagy Sándort és Gergelyt, mintegy husz tanút, apát, anyát és az egész kiterjedt Cartes rokon-ságot. Nagy Sándor néma tekintettel mered szerelmésére, de az egyáltalában nem viszonozza a tekintetét.

Künn csodaszépen süt az enyhe tavaszi nap és a napsugár boszorkánytáncot jár a porban.

A bíróság visszavonul. Nagy Sándor rámnéz, látja, hogy jegyzetek és hozzám továbbított egy kis cédulát. A papírszeleten az elbusult vadott a következőket írja:

„Szerkesztő Ur! Az már elég rendben van, hogy birtokomat elveték az agrárreformban, az adóságot nekem hagyták. Sem föld, sem pénz,

Másodszor is megsemmisítik a nagyváradai községi választásokat?

Idelglenesen kinevezett tanács veszi át a város vezetését. Hír szerint Jacob János dr. földművelésügyi államtitkár lesz

(Oradea-Mare Nagyvárad, április 15. Az Uj Kelet tudósítójától.) A nagyváradai városi tanács sorsa még mindig bizonytalan. Tudvalevő ugyanis, hogy a második tanács jelölésekor az averescanusok már nem voltak benne az egyesült ellenzéki blokkban. Ennek a következménye azután az, hogy az új városi tanácsban egyetlen averescanus politikus sem vett részt. Minden bizonytalannak tudható be, hogy a választások ellen benyújtott kontesztációknak, amint most Bukarestből értesültek, hályt adnak és a választást valószínűleg másodszor is megsemmisítik.

Románában ez egyedül álló példa és Nagyvárad polgárságát is meglehetősen súlyosan érinti.

Óriási vasérc-telepeket fedeztek fel Oroszországban

Huzsmilliárd tonna vasat lehet kitermelni a Kursk körüli telepeken

(Berlin, április 15. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Szovjetunió moszkvai távirati irodája szenzációs fölfedezésről ad hírt. A közlés szerint Kursk környékén háromszáz négyzetkilométeres területen érctelepeket találtak. Megállapították, hogy a vizsgált területekből 16-20 milliárd tonna tiszta vasat lehet kitermelni.

A stockholmi nemzetközi geológiai kongresszuson tudvalevőleg Európa és Amerika (beleértve Oroszországot) vasérckészletés tíz milliárd tonnára becsülték. Eltekintve a föl-

jó, hogy utójára beis zárnak, mert a felperesnek megengették esküni igazságtalan és nekem meg nem engedték, pedig az én tanuim mind idegenek és a felperesnek az anyja, apa, unokatevtré rokonait szabad volt hozni. Ot és fél évig harctéri szolgálat után. Harcoltama magyaroszták hadseregben 3 évig, a román hadseregben ön kéntesen mentem vissza két és fél évig. Megmarat nekem a certificat de buna purtare din armate és kivagyok elégitve a sorssommal. Nagy S.”

Összenevettünk és mindketten megfeledezkünk pillanatnyilag, hogy tulajdonképen miért is vagyunk itt. De a bíróság visszajön, a nyomozó csendben egyszerre emelkedünk fel. Az ítélet felmenti a két Nagy-testvért, mert a törvény szerint sem bün az, ha valaki szerelmes. Az ügyész felebbez. Kijövünk a tereméből, Nagy Sándor barátságosan mosolyog felém és intetet a kezével. Odamegyek és kezet szorítok a lovagkört is megszégyenítő leányszöktetés szenvedő hősével. (k. l.)

hogy most már harmadszor cipelik az urnák elő. Valószínű, hogy az új választásig a közigazgatási törvény értelmében a másodszor megválasztott városi tanács nem is kezd működni, hanem egy ugynevezett Comisie interimare veszi kezébe a város vezetését, ennek élén dr. Popa György közigazgató, aki a város egyik legtekintélyesebb és köztiszteltetben álló polgára.

Egy másik érdekes hír is érkezett Nagyváradra. Ezek szerint dr. Jacob János, aki a legutóbbi Averescu kormány idején országgyűlési képviselő volt és mint ilyen ő készítette el az agrárreform tervzetét, most földművelésügyi államtitkár lesz, mint Cipoianu utóda.

Elutazott az erdélyi ügyvédek küldöttsége Cudalbu igazságügyminiszterhez

Rendeletileg kéri enyhíteni a portarel-rendszert. A gyorsított eljárást csak törvénnyel lehet hatályon kívül helyezni

(Cluj-Kolozsvár, április 15. Az Uj Kelet tudósítójától.) Jelentettük annak idején, hogy C. Cudalbu, az Averescu-kormány igazságügyminisztere dr. Suciu Jon kolozsvári kamarai dékának ígéretet tett az ügyvédek sérelmeinek orvoslására és egyben felkérte őt, hogy a sérelmezett rendeletek módosítását illetőleg terjessen elő konkrét javaslatot. Ismeretes, hogy az igazságügyminiszternek tett ígéretét z híven és a meggyezés megkönnyítése érdekében Suciu dr. javasolta az erdélyi és bánái ügyvédek sztrájkjának felfüggesztését, ami azóta már meg is történt.

Az igazságügyminiszter a hét folyamán közölte az erdélyi és bánái ügyvédi kamarák dékánjaival, hogy szombaton fogadja azt a küldöttséget, amely a sérelmes intézkedések módosítására vonatkozó konkrét formában megszövegezett javaslatot előterjeszti. A távirati értesítés értelmében a kolozsvári ügyvédi kamara választmánya a hét folyamán ülést tartott, amelyen a sztrájk megszüntete óta történt eseményeket, valamint az újabb igazságügyminiszteri audiercia körülményeit tették beható megbeszélés tárgyává. Miután a sérelmek egyik sarkalatos pontja a gyorsított eljárásról szóló törvény csak törvényhozási uton változtatható meg és tekintetbevéve azt, hogy az első

fedezés gazdasági jelentőségétől a Kursk körül megejtett vizsgálódások tudományos értéke is fölbecsülhetetlen.

A tudomány ugyanis csak föltevéssekkel dolgozott, amikor a mágnesűi rendellenességeit tapasztalta. A föltevés az volt, hogy a mágnes-anomáliákat nagykiterjedésű és a föld méhében levő vasérc jelenléte okozza. Most e föltevés bebizonyítást nyert, minthogy e környéken a mágnesűi valóban rendkívüli elhajlást mutat.

A szovjet idegen tőke bevonásával akarja a nagy értéket képviselő vasércet értékesíteni.

sorban sérelmezett portarel intézmény inauurálásának vannak speciális, Erdélyre és Bánátra vonatkozó intézkedései, amelyek miniszteri rendelettel módosíthatók, elhatározta a kamara választmánya, hogy a portarel-rendszer által okozott anomáliák kiküszöbölése céljából az idevonatkozó intézkedések módosítására tesz konkrét javaslatot az igazságügyminiszternek, míg a gyorsított eljárásra vonatkozó törvény megváltoztatását illetőleg megvárják a törvényhozás házának összeültetés. A választmány dr. Fischer Tivadar ügyvédet bizta meg a módosításra vonatkozó javaslat szövegének megfogalmazásával.

Dr. Fischer Tivadar az elkészített javaslatot ma délután a szombati audiercia előkészítésére az erdélyi és bánái ügyvédi kamarák dékánjai által Kolozsvárra összehívott ankéton beterjesztette. Az ankét, amelyen az összes kamarai dékánok jelen voltak, csakély stílárís módosítással elfogadta dr. Fischer Tivadar által elkészített módosító javaslatot és megbizta dr. Jon Suciu kolozsvári kamarai dékánt, hogy azt szombaton délután az igazságügyminiszter elé terjessze.

Dr. Jon Suciu ez dr. Miksa Pompeius kolozsvári táblelnök, ma este Bukarestbe utaznak és holnap az igazságügyminiszter elé terjesztik a módosító javaslatot.

szó jelentését. gát, hogy az h-lyi csoport- löljek, hogy a jessé válljon. Schönberger dr. Fenichel zsségeknak az föld és telek- ben a kezde- ósból a szük- s szükség ese- kkel éljenek. ztek elő folytak a ben összefér- vel. elmi tárgya a nagy né égek is mind abb összeköt a francia ló németba- Olaszország olini harcias k folytonos szág politiká- kormányok övetkeztében közlekedést ön, Berlin- s Köln Ham- ivel későbbre szeszál Mosz- gnyitását. vel? szamaradt l és anyagi ben hi vannak aik l kénya- vezett gyámok akorolják ren- z az árváknak tmillió kitevő pedig elren- összes iratit oa, hogy ott pedig egyre árban. Boha y tisztviselő telmalom har- rúknban ren- szükmarku sem tocsátott ügyek akáit akták is ott vesztik a mondja a pa tényezők az obbrészt kien birtokuk- gügyminisz- lelkiismeret- ion tudják e radt szerea- ?“ gazgatási sé- bb, a legsu- sorsa ellen ptelenek, de llene elsőor- ni. ni! anyagi Tan- zia tér

Dani bácsi vendéglője

ma nyílik meg a Szt. György-tér 1 sz. alatti Moldován-féle étterem és borozó helyiségeiben.

Kereskedők figyelmébe

butorszövetek, szőnyegek, ággyarnok, hencsertakarók, gyári árban
Back Bernátnál, Oradea-Mare
Piata Regina Maria 1. sz. szereznek be.
Telefon 9-55

Utiköltsége megtérül az árdifferencián, ha

kárpitós anyag

szükségletét **Back Bernát Oradea-M.**
Piata Regina Maria 1 sz. atatt szerzi be.
Telefon 9-55

Telefon 446

SINGER
Piața Reg. Ferdinand 66. (Fötör)
Târgu-Mareș

Sifonfejgyár

és nikkelező telep. Szikvízes és kracherlis üvegek, valamint mindenféle gumik gyári raktára. Üvegnyedzés, régi fejek átöntése a legelőnyösebb árban.

Tavaszi ujdonságok

megerkeztek

Neumann M.

férfi- és fiuruha-áruhaza
Cluj, Piața Unirii (Fötör) 14

Engros. Detail

Bőrkereskedők, cipészek és csizmadiák figyelmébe!

Saját érdekében keresse fel a

Kozák és Sámson

céget, Cluj, Str. Regina Maria 9. (Deák F.-u.)

hol a legolcsóbb napiarak mellett szeresheti be mindenemű bőrkülönlégségi szükségletét. Orzasi választék bel- és külföldi felsőbőrökben és talpakban.

Tegyen próbarendelést!

Pontos és olcsó kiszolgálásunkról biztosítjuk. Ugyancsak itt megrendelhető a Merkur vegyszertári gyár „Perless-gloss” és „Aprtura” bőrfényesítő készítményei. — Minden más gyártmányt felülmúló fény és minőség tekintetében. Minden csizmaciának és cipésznek elsőrangú érdeme, hogy kizárólag a Mercur-féle Aprtura és Perless-gloss használja, amennyiben a színe meggyógyított bőrknek teljesen visszaadja az eredeti színét és fényét. Nem habzik kenés közben s így szeples foltokat nem hagy maga után. — Kapható minden jó bőrkereskedésben. Vizsgálóladóknak nagy érdekvevény.

Telefon 7-39.

Uj monarchista szervezet alakult Németországban

Közös táborba tömörítik a Hohenzollern-szellemű egyesületeket. Állítólag maga Vilmos excászár finanszírozza a mozgalmat

(Berlin, április 15. Az Uj Kelet tudósítójától.) A „Berliner Tagblatt” szenzációs leleplezéseket közöl egy új szervezetről, amelynek célja a monarchista eszmét újra föltámasztani Németországban. Két már működő szervezet, a „Bund der Aufrechter” és a „Deutsche Adelsgemeinschaft” indította meg az akciót, amely „Gärtnerrei” néven dolgozik. Minden német tartomány székhelyén egy „főker-tész” működik, aki mellé „kertészek” vannak beosztva.

A főker-tész és kertészek feladata, hogy a hadi-egyesületekre és más hazafias alakulatokra be-folyást gyakoroljanak. Szilézia „főker-tésze” egy Arnold v. Steuben nevű főhadnagy, aki az egész mozgalom lelkéjek tekinthető. Kóriratában köve-

teli, hogy a hadi-egyesületekből zárják ki a republikánus érzelmű tagokat és így „megtisztulva” csatlakozzanak a Gärtnerrei mozgalomhoz. Minden reményét azokra az altisztekbe és tisztetekbe helyezi, akikből a forradalom nem tudta kiűzni a Hohenzollern-hűséget.

Nem lehetett megállapítani, hogy a mozgalom propagandája milyen pénzforrásokból táplálkozik. Azt hiszi, hogy maga a volt császár Doornböf fizeti a propagandát. Annyi kiderült, hogy Steuben főhadnagy „Unser Kaiser” című füzetek költségeit a volt császár fedezte.

Az új monarchista szervezet élénk összeköttetést tart fenn a bajor monarchista szövetséggel, amelynek elnöke Moehl tábornok.

Százezreket sikkasztott a Fonciera-biztosító egyik tisztviselője

Koppándi Lajost letartóztatták és átadták az ügyészségnek Egy különös karrier feltűnő befejezése

(Cluj Kolozsvár, április 15. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kolozsvári ügyészségi fogház ma délelőtt egy elegánsan öltözött, rendkívül jó-megjelenésű és biztos fellépésű új lakót kapott: Koppándi Lajost, a „Fonciera” biztosító-társaság volt tisztviselőjét és megbízottját a rendőrség a tegnap délután folyamán letartóztatta és ma délelőtt átkísérte az ügyészséghez. Az ügyészségi titkár átvette a rendőrség által felvett jegyzőkönyveket és aktákat és az aktsomagok fölé piros bélyegzővel rányomta: arestat. Néhány másodperc múlva megüvölt az ügyészségi fogház ajtaja és Koppándi Lajos, ez a bizarr karriert befutott sikkasztó eltűnt az egyik cella csikorgó záru ajtaja mögött.

Ez az aktus, egyidőre megszakította Koppándi Lajos pályafutását, aki bodegatalajdonos' éit kezdte meg felfelé ívelő karrierjét, a háboru alatt a cipőgyári igazgatói cím dícsfényében is megfürdött és most, mint egy nagy vállalat sikkasztó tisztviselője elmélkedhetik mozgalmas életének a film gyorsaságával pergő eseményein és a hivságos földi dolgok mulandóságán...

Elindul a karrier

Koppándi Lajos, a kolozsvári társaságok jól ismert és fényes tagja volt, skinek megnyerő, rokonzenves modora, biztos fellépése minden ajtót megnyitott. A háboru első éveiben tűnt fel a közismertség látóhatárán, akkor, midőn rendkívül helyes üzleti érzékkel az állomáshoz közel barakkot építtetett, ahol az átutazó katonák olcsó élelmiszereket vásárolhattak. Ez volt a start, amelyen a rendkívül agilis, becsvágyó és ambiciózus Koppándi az élet rögs ujjaira elindult.

Innen már csak egy lépés volt a hadi élelmezési vállalkozásig, amelynek révén újabb összeköttetésekre tett szert Koppándi és veszedelmesen kezdett emelkedni azon a pályán, amelynek csúcspontján a bátor polgárok előtt elérhetetlen magasságban tündöklött és amelynek befejezését megjósolni nem lehetett.

A Koppándi-féle póttalp

És a világháboru legjobban tomboló idejében, midőn kenyér helyett kenyérrjegyet gyártottak a műhelyekben és mikor az emberek longyoldóva fatalpu cipőkben jártak az uton: Koppándinak mentő ötlete támadt. Egy ötlet, amelynek megvalósításánál Koppándi ügybuzgalma és törtető ambíciói azonnal gondoskodtak és a lapok hasábjain hangos reklámok hirdették, hogy ime, kapható a valódi Koppándi-féle póttalp, amely olcsó, megbízható és elkapathatatlan. Hasábos újsághözlemények számoltak be arról, hogy a hadsereg szédületes fogyasztása következtében egyre inkább fenyegető cipőtalphány megoldást nyert, mert Koppándi Lajos kiseljéztett talphulladékból speciális eljárás segítségével kiváló cipőtalpat tud előállítani.

A feltaláló pedig szorgalmasan gyümölcsoztette művének erkölcsi és anyagi sikereit és s'etve egy cipőgyárat is gründolt, amely angró gyártotta a Koppándi talpu cipőket. Ma még nem tudni biztosan, hogy az eljárás volt-e teljesen kezdőleges, vagy a talphulladék volt-e selejtes, de annyi bizonyos, hogy a Koppándi féle talp olcsó volt és megbízható. A kezdet vérmes reménysegeit tehát ez a vállalkozás sem váltotta be teljesen, ami azonban nem rendítette meg Koppándinak céljai megvalósulásába vetett szilárd hitét.

Egészen érthető, hogy a népszerűség övezte fel-találó cipőgyáros mindig elegáns és változatlanul népszerű maradt a kolozsvári társaságokban. Ebben az időben veszi kezdetét egyébként sakkjátékos karrierje is. A rendkívül gyors, élesfel fogású Koppándi igen rátermett sakkozórák bizonyult, aki a sakkfigurákkal vívott harcai közben nagyobb nagyszabású tervek elgondolásán és megvalósításán fáradozott.

V-ltozói viszonyok között

Az impériumváltozás után Koppándi Lajos a Fonciera biztosító társaság tisztviselője lett. Koppándiban, akinek felépése feltétlenül bizalomgerjesztő és tiszteletet parancsoló volt, főnökei teljesen megbíztak és Koppándi az első időben méltóan bizonyult a bizalomra: pontosan és hűségesen elszámolt az általa kezelt pénzeszegekről és általában páratlan agilitásával és ügybuzgalmával megnyerte főnökei tetszését. Így történhetett az meg, hogy Koppándi Lajos, a vállalat kolozsvári fiókjának egyik főtisztviselője lett, akinek a kezén állandóan több ezer összegek forogtak. De Koppándi Lajost, akít a beakonyult háborus konjunkciók a vállalat tisztviselőjévé degradáltak, érthetően nem volt meglegedve új pozíciójával és fáradhatatlanul szötte nagyszabású, széleskonfeciósú terveit, amelynek szárnyán ő ismét az elmúlt évek dícségeinek magaslatára akart emelkedni. Ujabb találmányon törte a fejét, amely, mint ismerőseink és barátainak diszkrétén elárulta, a technika világának szenzációja lesz.

Ujabb gründolási tervek

A tervek előkészítéséhez azonban pénz kellett, sok pénz és Koppándi a vállalat által reábizott összegekhez is nyult. R-prezentációs költségei is meghaladták egy fixfizetésű tisztviselő keresetének méreteit és az elsikkasztott összegek nagysága egyre nőtt. Egyidőben, midőn vállalatával elszámolási differenciái támadtak, főnökei figyelmeztették, mire Koppándi kimentette magát és így elkerülte egy időre sorsát. A hiányzó összeget pedig tartozási számlájára írták. Ez a tartozási számla pedig, ha láthatatlanul is, napról napra nőtt és a várcsban már napokkal ezeltűt uttogni kezdtek arról, hogy Koppándi Lajos volt cipőgyári igazgató és sakk-mester ellen, nagyobb arányú összegek jogtalan el-tulajdonítása miatt eljárás van folyamatban.

A rovincsolás eredménye

Valóban, a vállalat vizsgálatot indított egy újabb elszámolási differencia következményeképen Koppándi ellen és a megejtett rovincsolás megállapította azt, hogy Koppándi Lajos az általa, a vállalatnak beinkasszált összegekből mintegy kétszáz-ezer lejt sikkasztott el. A vizsgálat következtében a „Fonciera” biztosító intézet bünyádi feljelentést tett Koppándi Lajos ellen, akít a rendőrség a tegnapi nap folyamán letartóztattott és kihallgatása után átísért az ügyészséghez.

Koppándi Lajos, a kiváló sakk-mester, az érvényesülés és a dícsőség olimpiai magaslatára ellen vívott küzdelmében elbukott és így ő, aki a sakk-játék különböző támadási teóriáit és manővereit jól ismerte, ebben a nagy játszmában nem bizonyult mesternek. Kombinációjában valahol súlyos hibát követett el, amelynek következtében egész akciója összeomlott és Koppándi Lajos a játszmát elvesztette.

Koppándi letartóztatása városszerte óriási fel-tűnést keltett.

Dr. Szabó Juci

Fodor László színművének bemutatója a kolozsvári Magyar Színházban —

Fodor László, a magyarországi fiatal irógeneráció legtehetségesebb és leginvenciósabb egyénisége. Első írásai kissé Krudy Gyulára emlékeztetnek, később azonban inkább orosz hatás alá került és a lélek legfinomabb rezzenéseinek lett fiontomtollu megszólaltatója.

Annál meglepőbb, hogy tegnap bemutatott színműve, helyesebben vigjátéka, a „Dr. Szabó Juci”, mely Budapest-en oly nagy sikert aratott, — a realiztikus, élesen megfigyelő és egyben derűs életlátásnak műve, mely egyes részben világnézeti, sőt agitativ erejű megnyilvánulásává lett az irónk. A „Dr. Szabó Juci” nemcsak a való, élő, küzdő és beteljesülő életnek hű ábrázolása, hanem egyben kitűnően megkomponált színdarab is, mely percig sem válik unalmassá, mindig frissen és mulattatóan hat. Fodor László színpadi nyelve kétség-telenül Molnár Ferenc dialógusain csiszolódott, de az örvénylő jóval igazabb, kevésbé erőltetett és mindig a lélek igaz szavát megszólaltató.

Ugy érezzük, hogy Fodor László dr. Szabó Juci alakjában eredetileg egy új ibseni típust, egy új Nórát akart megrajzolni, később azonban elejtette a problémát, koncessziót tett a polgári izlésnek, a könnyedebb stílusnak és vigjátékot komponált a bővéru dráma témából. Szabó Juci, a doktorkisasszony a szociális felszabadulás felé törő nők megkapó és bővéru alakja, reprezentálja, aki nemcsak elméletben, hanem gyakorlatban is teljesen szakított a polgári konvenciókkal, azokkal a kötelmekkel és hazugságokkal, melyek a még fel nem szabadult, belsőleg, külsőleg bilincsekben vergődő nőket lenyögözik, a szexuális élet aberrációiba taszítják, ugys mint feleséget, ugys mint szeretőt kitarított süllyesztik és boldogságukat a társadalmi elismerés és megnyugvás fanyar édességével helyettesítik. Szabó Juci a jövődjő nője: a szabad, munkás és az élet örömét szabadon kereső asszony típusa, aki elveti a szerelem miszticizmusát, szent emberi és természeti megnyilvánulást lát csak benne, amelynek — ha megszólal hívó szava — engedelmessé kell, minden pöz és minden mellékgondolat nélkül.

Szabó Juci az egyenrangú szerelmi fél, aki tisztaságát nem a konvenció kényszere alatt őrzi meg, hanem azért, mert utálja a flörtöt, a hazug szavakat, mert munkás, jóságos élete nem forog örökké a polgári konvenciózus szerelmi élet mocskos gondolatai körül. A beléhabarodó férfi ostromára fölényes, leszerelő, józan életfelfogással válaszol, — mert hiszágán át meg nem fogható, csupán igaz, emberi és asszonyi érzésein keresztül. Amikor aztán szívében, vérebén megszólal az ősi dal, — az ellenátlhatatlan hívó szózat, — olyan természetességgel adja oda magát párjának, mint a természet leggyaszteribb teremtményei. Amikor a férfi házasságot ajánl neki és arra figyelmezteti, hogy gyermekeik törvénytelenek lennének, ha nem egyezne bele a házasságba, szent önkéntelenséggel válaszol:

— Hát van törvénytelen gyermek is? Ha jól tudom minden gyermeket egyetlen törvény hoz létre...

Az író mindvégig logikusan, szellemesen, néhol drámai izzásá hevitve építi fel a vigjáték cselekményét, igazi vérből, husból való figurákat ábrázol, akik nemcsak önmagukat jellemzik, hanem azt a miliót is, amelyből kinőttek, amely ezer kis hatással és ellenhatással megszabta sorsukat, mentalitásukat és szenvedélyeik expanziv utját.

Dr. Szabó Juci alakja mellé a szerző pompás ellentétként rajzolja meg a kis pesti kokott alakját is, a külvárosi házmeesterlakások pincovirágát, akinek romlottsága nem egyéni, akinek büne — Madách szavaival élve — a koré, melyből élete véte-tett. Hisztérika, mert pályájának, bizonytalanságának lelkében visszatükröződjő tudata ebbe a betegségbe menekíti. Terméke annak a polgári levegőnek, mely erényeinek bástyáját megvárosolható nőtestekből építi fel, mely koncessziókat tesz a bűnnek, csak hogy képmutatását maradéktalanul megtarthassa.

A többi figurák, különösen Kovács Virgil figurája szelid humorral, mélységesen érző szívvel van megrajzolva, a magasabb értelemben vett vigjáték derűs jellemkomikumával. Általában: az egész vigjáték szerencsésen nélkülözi a deus ex machina bármilyen olcsó trükkjét, mindvégig színvonalas tónusban, ragyogó szellemességgel perdül befejezése felé. A közönség és kritikusok azzal a határozott benyomással távoztak, hogy Fodor Lászlóban a magyar vigjátékírásnak új csillaga derült fel.

Az előadás és rendezés fővárosi nivón mozgott volna, ha egy bántó diszsonancia nem zavarta volna meg. *Ihász* Aladár Báliat szerepében lehetetlen figurát nyújtott, csaknem minden szava, — különösen a nagy szerelmi jelenetben — hamis volt. Nem értjük: hogyan oszthatták reá ezt a szerepet, melyet teljesen operettnivóra süllyesztett le. Annál asszonyibb, igazabb, művészetének teljében ragyogó volt *Poór* Lili. Ezt a fiatal, dacos leányszerepet is annyi üdéséggel, színnel, megkapó hatással játszotta

meg, hogy alakítása mindvégig emlékezetes marad. *Marsi* Gizi meglepően jó volt, különösen a hisztérikus kitörés jelenetét játszotta meg kitűnően. Feledhetetlen alakítást nyújtott *Forgács* Sándor Kovács Virgil szerepében. A megtestesült komikum volt, minden mozdulata jellemzett, nevetetett. Ujra bizonyosságát nyújtotta annak, hogy mint vigjáték-színész a legkiválóbbak közül való. *Mihálffy* kis szerepében is elsőrangot nyújtott. *Miklóssy* Margit kedves, megható, igaz volt. (s. l.)

Bagdadot végveszéllyel fenyegeti az árvíz

Elpusztult a királyi palota. Vidékről rengeteg menekülő lepté el Mezopotámia fővárosát

(London, április 15. Az Uj Kelet tudósítójától.) A bagdadi árvízkatasztrófáról egyre riasztóbb hírek érkeznek. A hóolvadás következtében megáradt Tigris-folyam 120 méternyi szélességben áttörte a védőgátakat és kétezer tonna vizet zudított a partvidékre. Az árvíz, amely sokhelyütt a négy méter mélységet is eléri, teljesen körülrzárta a várost, amelynek egyes részeit el is borította. A többi városnegyedek fenyegetett lakossága megfeszített erővel igyekszik gátat vetni az áradásnak, amiben segítségére van a rendőrség és katonaság is teljes létszámban. Ötezer férfi dolgozik a töltéseken éjjel-nappal, egyelőre azonban nem sok eredménnyel.

Az árvíz első óráiban számosan, főleg gyermekek és öregek, akik nem tudtak idejében

elmenekülni, életüket veszítették.

Legtöbbet a királyi palota szenvedett. A kertek nyomban a gát áttörése után víz alá kerültek, úgy, hogy csak nagy megerőltetéssel lehetett az udvari hölgyeket és legszükségesebb holmijukat megmenteni. Fejsul király az áradás idején *Kanikinben* tartózkodott és sürgöny útján hívták haza. A hullámok olyan gyorsasággal emelkedtek, hogy a palota berendezésének megmentésére gondolni sem lehetett. Az árvíz áttért a palota melletti vasuti állomásra is. A vasuti kocsiknak csak a teteje látszik ki a vízből.

Rettentő képet nyújt a város környéke. Rengetegen menekültek a vidékről a városba, akik mindenüket elvesztették a katasztrófában. A kár hozzávetőleg egymillió font sterlingre rug

Ellentétes hírek a nemzeti párt és parsztpárt új fuzió tárgyalásairól

A nemzeti párt végrehajtóbizottságának izgalmas ülése. A bukaresti lapok megerősítik Jorga kiválásának hírét

(Bucuresti-Bukarest, Az Uj Kelet tudósítójától.) A nemzeti párt állandó delegációja ma délelőtt 11 órától, délután 2 óráig izgalmas lefolyású ülést tartott. A bizottság határozati javaslatot fogadott el, amely megbélyegzi a párt ama tagjainak eljárását, akik külön összejöveleket tartottak, a pártfegyelmet megsértésére hívták fel a tagokat és rá akarták bérni a vidéki szervezeteket is, hogy vállaljanak szolidaritást külön akciókra. Tadamásul vették, hogy Dorussi volt miniszter írásban, Stelian Popescu pedig, április 2-án élőszóval közölték Maniuvál, hogy kilépnek a pártból és hozzájuk csatlakoztak Xenii és Demetrescu volt miniszterek is. A párt ezekután nem tekinti tagjainak nevezetteket.

Maniu nem bizik a fuzió lehetőségében?

Az Argetoianu-féle frakció és az erdélyiek egy része nem helyeselte a határozatot ebben a formájában, amely nem eléggé határozott és megnehezíti a parasztpárttal való fuzió tárgyalásokat. Maniu erre

kijelentette, hogy nem bizik a parasztpárttal való fuzió lehetőségében. Számos szónok ezzel szemben hangsúlyozta, hogy a nemzeti párt nem maradhat izolálva.

Ezekután annak dacára, hogy a parasztpárt választását elfogadhatatlannak tekintették, amely a párt méltóságát sérti, mégis kimondták, hogy a tárgyalásokat folytatják és a kongresszusig igyekeznek a fuziót létrehozni. A tárgyalások során minden személyi tekintet félreletesnek, csupán a párt méltóságát igyekeznek megőrizni.

Jorga nem vett részt az ülésen és azt hiszik, hogy a kongresszuson sem fog résztvenni és kilép a párt elnökségéből.

Ujra áll a Store harc

Ezzel a jelentéssel szemben, amely az újabb tárgyalásoknak csupán a lehetőségéről beszél, a „Viitorul” arról ad hírt, hogy két párt között már történtek is újabb kísérletek a fuzió megteremtésére.

Miért nem kezdte meg a működését Kolozsvár városi tanácsa

A tanács tagjainak válasza egy lapfutamásra

(Cluj-Kolozsvár, április 15. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az egyik kolozsvári délutáni lapban egy cikk jelent meg, amelyben Kolozsvár városi tanácsát azzal vádolják meg, hogy politikai ténykedésével gátolta a tanács végleges megalakulását és ezzel nagy károkat okozott a városnak. A városi tanács tagjai értekezletre ültek össze és erről a következő hivatalos kommunikét adták ki:

„A „Monitorul Oficial” március 30-iki száma közölte *Mihali* Tivadarnak polgármesterré való kinevezését. *Mihali* ekkor betegesen feküdt Dáson és a beiktatás iránti intézkedéseit nem tehetette meg. Április 10-én Bogdan Duica, mint a városi tanács tagja korelnöki minőségben táviratot küldött *Mihalinak*, amelyben felkérte, hogy állapítsa meg hivatalbalépésének napját, hogy a tanács megkezdhesse kötelességeinek teljesítését. Ugyanakkor Goga belügyminiszterhez is intézett egy táviratot, amelyben kéri, intézkedjék, hogy a városi tanács működését megkezdhesse. *Mihali* ekkor, mint ismeretes, táviratot küldött dr. Carpinisan polgármester helyetteséhez, amelyben kéri, hogy 17.-re hívja össze a városi tanácsot. Carpinisan megszerkesztette a az új városi tanácsot, amely megállapította a tárgysorozatot, ameghívót és megállapította a tárgysorozatot, amelyet szétküldés előtt bemutatott *Calutiu* dr. pre-fektusnak. A prefektus azonban legnagyobb meg-

lepetésre azt a határozatot hozta április 12-iki keltezővel, hogy betöltje a városi tanács ülését és kilátásba helyezi, hogy amennyiben a tanács mégis összeülne, karhatalommal fogja az ülést feloszlatni. Ennek hatása alatt a meghívó kibocsátását Carpinisan főjegyző felfüggesztette.

A prefektus határozatának indoklásában felhozta a következőket: Carpinisan főjegyző nem bocsáthatja ki a meghívót, mert a választások után lemondott és így nem hivatalnok a városnak. A másik indoklása a prefektusnak az, hogy a városi tanácsban olyan egyének is vannak, akik nem bírják az állam nyelvét. Egyben pedig kilátásba helyezi, hogy a belügyminiszternél intervenálni fog, hogy a tanácsot feloszlassák.

Ezt szükségesnek tartjuk a tárgyilagosság szempontjából tudomására hozni a közönségnek annak dokumentálására, hogy nem rajtunk mulik az új városi tanács működésének késedelmes megkezdése, amelyet kompromittálni akarnak, hogy ezáltal is okot szolgáltatassanak annak feloszlatására.

Mint értesülünk, Carpinisan főjegyző ma külön futárt küldött *Mihali* polgármesterhez Dásra, akit a fejleményekről értesített. *Mihali* Tivadar ezideig még nem érkezett vissza Kolozsvárra, annak ellenére, hogy erre határozott ígéretet tett.”

A francia sajtó aggodalommal kíséri a német-orszói tárgyalásokat

Sürgetik a Romániával és Jugoszláviával való szövetség aláírását. Németország népszövetségi tanácsnagja

(Páris, április 15. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az egész francia sajtó rendkívül élénken kommentálja a Berlin és Moszkva közötti tárgyalásokat, amelyek a rapallói szerződés kiegészítését célozzák. A „Journal” megállapítja, hogy ilyen szerződés nehezen egyeztethető össze a locarnoi paktum pacifista szellemével. Az „Echo de Paris” követeli, hogy Franciaország haladéktalanul írja alá a belgrádi és bukaresti kormányokkal előkészített szerződéseket. A „Petit Parisien” azt hiszi, hogy Csicserin kompromittálni akarja Németország külpolitikájának vezetőit, Németország célja pedig az, hogy pressziót gyakoroljon az orosz tárgyalásokkal Angliára és Franciaországra a népszövetségi tanács kibővítésére vonatkozó tanácskozások megkezdése alkalmából.

A „Matin” közli, hogy a német kormány kielégítő magyarázattal szolgált a francia és angol kormányoknak és közölte, hogy Oroszországgal csupán a jó szomszédai viszony fenntartását célzó egyezményről tárgyalt.

A német kormány egyébként ma elküldte válaszáat a Népszövetség titkárságához, kijelentve, hogy kész megbízottját elküldeni a népszövetségi tanács összetételéről tárgyaló bizottságba. Hangsúlyozza azonban, hogy miután Németország nem tagja a Népszövetségnek, képviselője csak úgy vehet részt ezeken a tanácskozásokon, ha előzőleg biztosítják Németország teljes szabadságát a Népszövetségbe való belépése tekintetében.

Példátlan obstrukció az angol alsóházban a közadósságok rendezése körül

(London, április 15. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az angol alsóházban ma reggel 6 órakor teljesen szokatlan incidens történt. A közadósságok rendezésére vonatkozó javaslat tárgyalásánál a munkáspárt a vita elhalasztását kérte. A többség elvetette az indítványt, mire a munkáspártiak nem akarták kiüríteni a szavazóhelyiséget, énekelni kezdtek és obstrukcióval akadályozták az ülés folytatását. Erre felbresztették a még alvó elnököt és Chamberlain Neuville, a miniszter fivérének indítványára 18 munkáspárti képviselőt kizártak az ülésről. Erre az elnök az ülést délutánig felfüggesztette. Azt hiszik, hogy az ellenzék folytatja az obstrukciót a mai éjjeli ülésen is.

Előzetes megállapodásra vezettek az Abd el Krimmel folytatott béketárgyalások

Abd el Krim elismeri a marokkói szultán fenhatóságát

(Páris, április 15. Az Uj Kelet tudósítójától.) Ma már Spanyolország is hajlandó Abd el Krimmel békét kötni. Franciaország és Spanyolország a következő békefeltételekben állapodtak meg:

1. Megváltoztatják a francia és spanyol mandátum határait.
2. A marokkói szultán és a mandatárius hatalmak szuverenitását a rifkabilok is elismerik.
3. Abd el Krim nem lesz a rif terület szultánja, csak sejkje.
4. A rif terület csak közigazgatási téren kaphat autonómiát.

London, április 15. Az Abd el Krimmel folytatott tárgyalások előzetes megállapodásra vezettek. Megegyeztek abban, hogy Abd el

Krim elismeri a marokkói szultán fenhatóságát és a francia protektorátus status quoját. Abd el Krim beéri a „Caid” rangjával.

Ujabb párisi távirat szerint Simon tábornok Franciaország katonai megbízottja kedden utazott el Marsaillesből a rifkabilokkal folytatandó tárgyalások végett. Simon tábornok megbízásaihoz képest előbb megtette a szükséges intézkedéseket, hogy meglepetések a rifkabilok részéről ne érhessek. Eppen ezért az érdemleges tárgyalások megkezdése előtt Melila mellett megfelelően megerősítik a frontot, a spanyolok pedig Tetuan mellett. Ha a rifkabilok hozzájárulnak, akkor itt kezdik meg az érdemleges tárgyalásokat, különben nyomban megszakadnak a tárgyalások és folytatják a hadműveleteket.

Mussolini nagy gyarmatosító tervekkel foglalkozik

Az angolok máris tiltakoznak, hogy Olaszország afrikai gyarmatokhoz jusson

(Róma, április 15. Az Uj Kelet tudósítójától.) Mussolini tripoliszi utjához most már hozzászólnak a nagy világlapok is. Különösen az angol sajtó szentel hosszú hasábkot Mussolini utjának és kifejti, hogy ez az ut nagyszabású olasz gyarmatosító tervekkel van összefüggésben. A lapok emlékeztetnek az angol-olasz tárgyalásokra, amelyeket még 1908-ban folytattak. A tárgyalások annak idején Anglia, Franciaország és Olaszország között olyan megállapodást eredményeztek, amely szerint Abessziniá visszanyeri függetlenségét. Mussolini most azon dolgozik, hogy ezt a megállapodást magára nézve ne ismerje el kötelezőnek, hanem a mussolini olajmezőket és a Népszövetségtől különböző gyarmati mandátumokat kapjon kompenzációként.

Az angol lapok kiemelik még azt is, hogy Anglia ezidőszent egy automobil-utat akar építeni Tripolisban és az abessziniái vizeket le akarja csapoltatni olyképen, hogy a művek lehetővé tegyék Szudán egy részének vízzel való ellátását. Már évek óta folynak ekörül a tárgyalások és ha Mussolini most alkalmat lát a csere üzletre, akkor semmiestre sem gondolhat arra, hogy Anglia át fogja engedni Itália javára a Tanganyika-mandátumot, ahogy azt az olasz lapok némelyike állítja. A mandátumok elosztása fölött egyedül a népszövetségi tanács illetékes és pedig csak abban az esetben, ha az erre vonatkozó határozat egyhangú lenne.

London, április 15. A „Times” jelenti Adenből: Mussolini tripoliszi tünepélyes bevonulásával egyidejűleg az olasz szomáli földről az a

hir érkezik, hogy Olaszország megszálló csapatai megkezdtek az ellenségeskedést a Midzsirin-törzs szultánja ellen, miután ez az olasz gyarmati körök területi követeléseinek nem volt hajlandó eleget tenni.

A „Times” emlékeztet arra, hogy már október vége felé olasz csapatok szálltak parira a szomáli földön lévő Alulában és Hafunban. Ez a partraszállás csak bevezetője volt egy nagyobb olasz tervnek, amely az egész szomáli földet az olasz szomáli gyarmat kormányzójának közvetlen ellenőrzése alá akarja helyezni.

Berlin, április 15. A szocialista „Vorwärts” című lap szenzációs hírt közöl Mussolini tripoliszi látogatásáról. A lap szerint a látogatás Törökország ellen irányul és Mussolini flottademonstrációt akart tartani Smirna előtt. A hír nem látszik komolynak.

Berlin, április 15. Diplomáciai körök szerint Franciaország ellene van egy Abessziniára vonatkozó angol-olasz egyezménynek, mert ilyen megállapodás ellentétben állana az 1925. évi angol-francia paktummal.

Ha művészi kivitelt írsz, vagy rész-butort és zongorát akar vásárolni, ne sajnálja az utat **Marosvásárhelyre** és tekintse meg

Szóky & Réty

Erdélyrészi Butorgyár R.-T. állandó butorkiállítását. Valódi Bösendorfer, Singl, Wirh és Produktivgenossenschaft zongorák, továbbá furniok és klosternuburgi enyvezett lemezek nagy választékban.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánáti zsidóság napilapja
Szerkesztők: Glazkay János és dr. Marton Ernő
Felolvasó szerkesztő Dr. Marton Ernő
Az Uj Kelet cikkjeinek utánnyomását csak a levélre megjelölésével engedjük meg.

Az Uj Kelet fiókkiadóhivatalai és szerkesztőségei:

Oradea-Mare-Nagyváradon: Blum Zsigmond, Str. Aurel Vlaicu 51., vagy Ezredévi emléktér 2. (Ernyűtűzet.)

Aradon: Horváth János Löbl Hirlapiroda Str. Romanului 2. (Zrinyi-u.)

Sighetul-Marmatiei-Máramarosszigeten: Fried Miksa, Zsidó Nemzeti Szövetség.

Timisoara Temesváron: Stranz Béla, Zsidó Nemzeti Szövetség I. Mercy u. 2.

A mai naptár

Péntek

5686. I. j. 2.
1926. április 16.

Teodorescu kolozsvári közegészségügyi vezérfelügyelőt áthelyezték. A szamosújvári tífuszjárványnak Kolozsvárra és Nagyváradra való behurcolása általános megdöbbenést keltett. A közvélemény hatása alatt Lupas közegészségügyi miniszter nemcsak a legszigorúbb óvintézkedések megtételét ígerte, hanem radikális kézzel megkezdte a tisztogató munkát is. Teljesen megbízható forrásból értesültünk, hogy Teodorescu kolozsvári közegészségügyi vezérinspektort a regáli Pitești-be helyezték át. A kormány soronkívül intézkedett, hogy Martinescu kolozsvári egyetemi tanár azonnal vegye át a hivatalát és mint delegált vezérinspektor, a szamosújvári kiütés tífusz elfojtására minden intézkedést megtegyen.

Meghalt a legidősebb zargon-színész. Newyorkból jelentik: A zargon-színészet legnagyobbika, Jakob Adler hatvanhét éves korában meghalt. A veterán-művész, ötven év óta működött Amerika zsidó színpadán és egész generációkat nevelt. Schildkrautot sem kivéve, Adler volt az, aki legmélyebb hatást gyakorolt az új zsidó színpadi irodalomra. Oroszországból származott és mint fiatal színész sokat kellett küzdenie a zsidó tömegek ellentételei ellen. Később saját társulatával bejárta Lengyelország nagyobb városait, majd Romániába jött, ahonnan Amerikába származott el. Akkoriban önzöltek a lengyel és orosz zsidó tömegek az Unióba, ahol a zargon színészet is kifejlődhetett. Adler itt több színház vezetője lett, de magas korában is legszívesebben mint színész szolgált a zsidó művészetet. Gordin, Zangwill, Schalom Asch és mások darabjait maga fordította héberből vagy angolból jiddisre. Temetése valószínű eseménye volt Newyorknak. A hivatalos élet és a művészet legjobbja kísérték utolsó útjára és olyan tömeg, amit ritkán lehet látni temetésen.

Cionista előjáróságot választott Gráz zsidó hitközsége. Grázból jelentik: Tegnap délelőtt ejtették meg S. Ájjerország fővárosában a zsidó hitközségi választásokat. Ez alkalommal dr. Robert Sonnenwaldot választották meg 15 szavazattal 9 ellenében elnökül. Minthogy a konzervatív párt, amely eddig többségben volt az előjáróságban, vonakodott átvállalni az elnökséget, másodelnökül is cionistát választottak Karl Schwartz személyében. Az előjáróságba öt cionistát választottak. A különböző ügyosztályokba szintén tulnyomó számban kerültek be a zsidó regeneráció hívei. A konzervatívok helyébe leginkább a gazdasági párt jelöltjei jutottak.

Öngyilkos lett egy volt magyar főispán. Budapestről jelentik: Hegymegyi Kis György bajai ügyvéd, volt főispán felakasztotta magát. Az első nemzetgyűlés tagja volt, Valkó miniszterrel szemben választották meg. Bucsullevelében azt írja, hogy egy embernek az áldozata, akiben megbizott és aki úgy vagyoniilag, mint erkölcsileg teljesen tönkretette. Az öngyilkos Hegymegyi képviselőnek unokatestvére.

KÖZGAZDASÁG

Gazdasági harc a kormány és a liberálisok között

Oromulu lesz az új pénzügyminiszter és Lepadatu nevezik ki a Banca Nationala kormányzójává. A bukaresti lapok szerint Bratianu Vintila megfenyegette Manoilescu pénzügyi államtitkár programja miatt a kormányt

(Bucuresti-Bukarest, április 15. Az Uj Kelet tudósítójától.) Jorga professzor lapja, a „Neamul Romanesc” biztos forrásból azt a hírt közli, hogy a kormányban már a közeli napokban nagy változások lesznek. A lap szerint Lepadatu pénzügyminiszter tárcáját Oromulu bankkormányzó veszi át, míg a Banca Nationala új kormányzója dr. Jon Lepadatu lesz. Emögött a személyi átcsoportosítás mögött, amelyet a bukaresti sajtó már napokkal ezelőtt bejósolt, a kulisszák mögött ádáz küzdelmet folytató gazdasági erők akciója húzódik meg. A bukaresti lapok ugyanis nyíltan írják, hogy Garoflid földművelésügyi miniszter és Manoilescu pénzügyminiszteri államtitkár, az Averescu-kormány két közgazdásza és pénzügyi szakértője — amint kijelentéseikből is világosan kitűnik — hadat izentek a liberális kormány pénzügyminiszterének, Bratianu Vintila gazdasági koncepciói és módszerei ellen a román állam gazdasági és pénzügyi irányításában és elhatározta, hogy az eddigi abszurdnak bizonyult rendszer helyett új gazdasági és pénzügyi politikát inaugúráljak az országban.

A „Cuvântul” értesülése szerint Bratianu Vintila, aki fenyegetve látja az általa inaugurált gazdasági és pénzügyi rendszert és aki ezeknek folytatását az új pénzügyminiszter személyében biztosítottak látni, árulásnak minősítette Garoflid és Manoilescu gazdasági és pénzügyi terveire vonatkozólag adott nyilatkozatait. Bratianu Vintila ugyanis — írják a bukaresti

Huszonhárommilliárd dollár az amerikai bankok betétállománya

Amerika jelszava: „Olcóságot teremteni!”

(Newyork, április 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) A világháború, valamint az ezt követő gazdasági viszonyok az európai termelést és ezzel kapcsolatos jóléti grafikont alaposan megváltoztatták. A háború Amerika prosperitását olyan mértékben emelte, amely egymagában áll a világ összes államai fölött, beleértve a háborúban részt nem vett államokat is. Egy néhány statisztikai szám már elég ahhoz, hogy csodálatra készítse az embert. Az amerikai bankbetétek összege például meghaladja a huszonhárom milliárdot. Ez azt jelenti, hogy átlag minden második amerikai család két tizeddel többet is rendelkezhetik. Az életbiztosítások összegei hetvenhárommilliárd dollárt tesznek ki, melyből minden családra 4000 dolláros biztosítás esik.

Ugyancsak jellemző Amerikára az is, hogy ott hét és félmillió gramofon és három és félmillió rádiókészülék van forgalomban. Különösen a rádióvilág csodálatos ez a szám, mert hiszen ennek alig hároméves múltja van és egy valamirevaló készülék több mint 100 dollárba kerül. A ház- és részvénytulajdonosok száma hallatlanul emelkedik.

Az utóbbi évek folyamán az iparágak között a legnagyobb fejlődést a filmipar mutatja. Tizenöt évvel ezelőtt két zsidó, névszerint J. Zukir és Majer Goldmann vetették meg az alapját és irányítják ma is a filmipart.

Amerika állami adóssága minimális, ezzel szemben külföldi követelése olyan horribilius, amilyen követelésre a világtörténelem nem tud példát felmutatni. A világ majdnem összes államai tartoznak ma Amerikának s ha tekintetbe vesszük, hogy Franciaország és Románia kivételével az összes többi adócsok megkezdtek törlesztéseiket, könnyen elképzelhetjük, hogy milyen hatalmas pénzösség van Amerikában. Ennek a pénzösségnek a következménye, hogy az adókat az összes vonalokon leszállították, még pedig visszamenő hatállyal. Jellemző Amerikára, hogy a leszállított adókból a részét mindenki visszakapta az állampénztártól készpénzben.

lapok — veszélyeztetve látja azt a politikát, amely egyedül és kizárólag a liberális nagytöke érdekeit szolgálta és amelynek teljes megszüntetése megrendítne azokat az gazdasági erődítményeket, amelyek a liberálisok hatalmának mentővívó szolgálnak.

A „Cuvântul” Bratianu Vintila köréből nyert információja szerint, midőn Manoilescu kinevezése befejezett tényé vált, a volt liberális pénzügyminiszter felhívta Lepadatu figyelmét arra, hogy „nem hajlandó tűrni, hogy művét megnyirbálják...” A Manoilescu interjú megjelentése után pedig magához hívatta Lepadatu pénzügyminisztert és elküldte Averescu tábornokhoz a következő üzenettel:

1. Nem hajlandó posztján látni Manoilescut, akit Caroflid tol előre az ő személye és politikája ellen;

2. Nem fogja tűrni a „kalandos tervek” megvalósításának megkísérletét, amelyeket Manoilescu nyilatkozataiban vázolt.

3. Az Averescu-kormány által vállalt kötelezettségek elárulásának fog minősíteni minden olyan manifestációt, amely az ő politikájának megváltoztatását célozza és ennek következményeképpen minden eszközzel meg fogja hámsítani az ő ellenőrzése alóli emancipációs törekvéseket és az eddigi gazdasági és pénzügyi politika irányvonalától való elhajlást.

A főváros politikai körében feszült érdeklődéssel várják a politikai háttérű érdeklencetek összehívásának következményeit.

Az utóbbi időben az amerikai sajtónak is állandó problémája a következő két elv: olcsóságot teremteni és mindent megszerezhetővé tenni mindenki számára. Kremer Bernát

A bánáti pénzügytervezetek csatlakoznak a Bankszindikátushoz. Temesvárról jelentik: Az Erdélyi Magyar Bankszindikátus legutóbb Temesváron tartotta meg választmányi ülését, amelyen a temesvári és aradi pénzügytervezetek vezetői is résztvettek. Az értekezleten a bánáti pénzügytervezetek, ugyiszintén a sváb bankok is b. jelentették a Bankszindikátushoz való csatlakozásukat. A bejelentés egyelőre csak elvi jelentőségű, mert még különböző függőben lévő kérdések várnak megoldásra.

Német-francia káli egyezményt kötöttek. Berlínből jelentik: A német káliumszindikátus delegátusai és a francia Société Commerciale de Potasse Luganóban tárgyalásokat folytatott, hogy az eddigi fennállott provizorikus viszonyt több évre érvényes szerződéses megállapodással cserélik fel. A kálium szállításhoz a két csoport a külföldi szükségleteihez mért szabályozta. Mindkét országban egységes szempontok szerint szervezték újra az eladást. A szerződés életbelépése esetén az egész káliumipar kedvező fejlődése várható és pedig az egész világ javára, ami a vegyiparban is jókékonan fogja hatását éreztetni.

A nagyszombati országos tavaszi vásár. Nagyszombati városi tanácsa hivatalosan közli, hogy az idei tavaszi vásárt a következő sorrendben tartják meg: június 26-27-én, máhavasár 29-30-án, június 1-és 2-án, áruvásár 3-án.

A lengyel nafta-kartellit ellenőrzés alá helyezik. Borysibudól jelentik: A nyersolaj árai változatlanok. Kisebb tranzakcióknál a nyersolaj vagyonbirtok ára 172-174 dollár, száz kiló gazolint adó nélkül 8 dollár fizetnek. Azok a naftafeldolgozó telepek, melyeknek nincs saját fiktomatójuk, tekintve a külföldi nagy keresletet, az utóbbi időben erősen fejlődtek. A szilárduláshoz hozzájárul a zloty gyöngülése is. Az utóbbi időben egyébként a finomított nagyszabású rendeleket kaptak a kormánytól benzín és kenőolajszállítására a lengyel államvadászok és a hadügyminisztérium számára, úgy, hogy a galiciai petróleumipar fokozódó

munkateljesítménye biztosítva van. A lengyel naftaipar üzleti javulásának tudható be az is, hogy a naftaexport emelkedőben van. A nafta értékek a külföldi tőzsdéken egyre szilárdulnak. A kormány, attól tartva, hogy a naftaárak a belföldön indokolatlanul emelkedni fognak, elrendelte a nafta állami ellenőrzését. A közeli napokban egyébként két legnagyobb naftavállalat, a „Sylva Plana” és a „Limanova” fuzionálni fog.

A szeszgyárosok szövetségének közgyűlése. Az Erdélyi Szeszgyárosok Szövetsége ezévi közgyűlését április 29-én tartják meg a kolozsvári kereskedelmi kamara tanácstermében. A közgyűléssel egyidejűleg — mint értesülünk — megalapítják az Országos Szeszértékesítő Szindikátust, melynek célja az árszabályozás megvalósítása.

Bankkoncernek alakulnak Csehszlovákia vázáiban. Prágából jelentik: A cseh szociáldemokraták lapja feltűnőkéltő hírt közöl arról, hogy a Csehszlovákia, a Prager Kreditbank, a Böhmischer Kommerzbank, a Tschichob Agrarbank, a Brünner Bank és a cseh szociálistákhoz közelálló Discontbank fuzionálni fog. E bankok alapitókéje együttvéve 330 millió cseh korona. Minthogy azonban a Prager Kreditbank kivételével e bankok névértéken alélt jegyzik részvényeiket, az új bankkoncero 250 millió cseh koronát tudna reprezentálni. A cseh pénzügyminiszter kívánatosnak jelente te ki a kisebb pénzintézetek fuzióját, ami arra indította a morvaországi bankok több csoportját, hogy furcsa tárgyalásokat kezdjenek.

Mennyi vasat termel Románia. Bukarestből jelentik: Az ipar- és kereskedelmügyi miniszterium statisztikát állított össze az elmúlt évi vas és fémipari cikkek behozataláról és a belföldi termelésnek a szükséglet kielégítésében való részvételéről, igen szemléltető táblázattal. A kimutatás szerint az elmúlt évben kilenc hónap leforgása alatt 62 231 tonna sulyban importált az ország vas és fémipari cikkeit, gépeket, etc, míg ezzel szemben a belföldi termelés 110 410 tonnát tett ki. Az összehasonlításból kitűnik, hogy a belföldi termelés csaknem a kétszerese volt az évben a külföldi termékek behozatali mennyiségének. A belföldi termelés ma a szükségleteknek több, mint hatvan százalékát elégíti ki, mindamellett, hogy a vasipar fejlődése ellenére sem nyújtja azt, amire normális termelő viszonyok között képes volna. Fejlődésében akadályozta eddig a külföldi konkurrenciát, másrészt gazdasági életére ránehezítő pénzkrisis. A vasipar kénytelen volt termékeit hosszú terminusokra hitelbe eladni és bankkölcsönöket igénybevenni. A kamatvesztés az előállítás költségeit lényegesen emelkedést vont maga után. E kedvezőtlen körülmények következtében a vas- és fémipar több ágában igazi kapacitásának felét sem tudja produkálni. A racionális vámtarifától remélik, hogy a vas- és fémipar fokozottabb fejlődésnek indul, úgy, hogy ki fogja tudni elégíteni a belföldi szükségleteit.

TŐZSDE

Április 15 én

A lej Zürichben 212 50, Párisban 12 00, Budapestben —, Bécsben —.

Kolozsvár. A piac szilárd. Az élénk kereslettel szemben a kínálat tartózkodó. Az arfolyamok a következők:

Bécs 34 60—34 70, Prága 7 26—7 30, Budapest 286—290, Páris 8 35—8 45, Zürich 47 50—47 60, Newyork 244 00—245 00, London 1190—1195, Milánó 9 90—9 95.

Zürich. Zárlat: Berlin 123 30, Amsterdam 207 80, Newyork 517 50, London 2516 50, Páris 1765 00, Milánó 2082 00, Prága 1534 50, Budapest 72 50, Belgrád 912 50, Bukarest 212 50, Varsó 55 00, Bécs 78 10.

Bukarest. Devizák: Páris 8 45, Berlin 53 60, London 1196, Newyork 245 50, Milánó 9 90, Zürich 47 65, Bécs 34 75, Prága 7 30 Budapest —.

Bukarest. Valuták: Napoleon 9 00, német márka 57 50, leva 1 72, török lira 122, font sterling 1180, francia frank 8 50, svájci frank 47 00, olasz lira 9 85, drachma 2 85, dinár 428, dollár 245 00, lengyel forint 29 00, osztrák schilling 34 25, magyar korona 31 25, cseh korona 7 20, belga frank —, holland forint —.

Speciális cipőajándékok!

Hoffmann Sándor

ERIKA

cipőáruháza

Cluj, Piața Unirii No 13.

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

MAGYAR SZÍNHÁZ

v színházi iroda közleményei

Waldbauer—Kerpely kvartett második hangversenye. Penteeken este fél 11 kor tartja meg második hangversenytját az urópszerte negy zenedi sikereket ara ott vouósnégyes. A pént ki hangverseny programja: Ravel, Beethoven és Weiner Leo. Ezt a hangverrenyt Ezt a hangver senyt is rend s esti helyárákkal tartja a színház.

Alarcosbál — 5 vendéggel. Öt vendég teszi szent a jóvá a szombati esti Alarcosbál előadását. Hecht Rita, Lévy Ilonka, Róza M, Giacomo Borelli és Sugár Frigyes fogják vendégként önelni az Alarcosbált. Ezt az estét, tekintettel a rendkívüli kiadás kora, igen csekély mértékben fel emelt helyárákkal tartja meg a színház.

Dr. Szabó Juci előadásához állandóan keresik az elővételi pénztárnál a jegyeit. A premier hangulatából ítélve még sokig fog műsora maradni ez a kedves vígjáték.

Szombaton délután az ember tragédiáját játssza a magyar színház, ifjúsági előadásban.

Magyar Színház esti műsora

Péntek 8-kor: Dr. Szabó Juci (3-szoros. Napibérlet 104 sz. B. Sorozatszám 339)

Penteeken fél 11 kor: Waldbauer—Kerpely vouósnégyes II. hangversenye (Teljesen más műsossal. Rend s esti helyárákkal. Napibérlet 105 sz. A. Sorozat 340)

Szombat d. u 4-kor: Az ember tragédiája (Ifjúsági előadás, igen olcsó helyárákkal. Előadó társ: Márton István. Sorozat 341)

Szombat este fél 9 kor: Alarcosbál (Ö.eraelőadás Hecht Rita, Lévy Ilonka, Róza M, Borelli Giacomo és Sugár Frigyes vendégjátékával. Nagyon mérsékelt mérték helyárákkal. Napibérlet 106 sz. B. Sorozat 342)

Vasárnap fél 3-kor: Ártatlan Zenei (Operet repris új szerposztással és új betárolással. Legegyel Irénusz. Leszállt ott helyárák. Sorozat 343)

Vasárnap 6-kor: Dr. Szabó Juci (Udvarias 4-ed szer. Pórr Liliv. Rend s helyárákkal. Sorozat 344.)

Vasárnap este háromnegyed 9 kor: Frakita. (Károcsyonyi Ilivel, László Andorral, Thász Aladával, Bérletzűnet. Sorozat 345)

Hétlő: Dr. Szabó Juci (Bérletzűnet. Sorozatszám 346)

Hirdessen az Uj Keletben

Pályázat

A fogarasi izraelita hitközség a következő állásokra pályázatot hirdet:

1. Egy kántor, ki egyszerűs mind שוחט ובודק בעל קורא ומורה

2. Egy második שוחט ובודק בעל קורא ומורה Az állásra pályázók bizonyítványukat, kort és családi körülményeit közöljék alólirt hitközséggel.

Javadalmazás megegyezés szerint. A meghívottak utiköltségét megtérítjük. A pályázat határideje április hó 30.

Fogaras, 1926. április hó 12-én.

Thierfeld Mór, hitk. alelnök.

Enrilo babkávával

keverve, alig különbözik a tiszta babkávétól. Ez a keverék az Enrilo által erősebb és tartalmasabb zamatot és több tápértéket kap. Az Enrilo használata a kávéfogyasztást olcsóbbá és takarékosabbá teszi. Az Enrilo egyedüli gyártói, Franck Henrik Fiai cég kezkesedik kitünő minőségeért

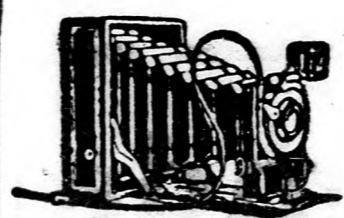
Enrilo

Kérjen mindenütt

Pierre borotva-pengét.

A legjobb fémkeverék, a legtekélyesebb gyártmány. Garantált minőség.

1800

Vidéki amatőr fényképezők kérjenek arjegyzéket POLITZER fotóáruházától Carei-Mare Vidéki székföldés Alapítattott 1896.

A zernesti cellulosa gyár képviselete és gyári lerakata Hartig és Hienz Cluj, Str. Saguna 14. Telefon 118. Ugyanot csomagolópapir is kapható

Első Nagyszabeni Cipőgyár Rt.

Kapható Stark Zoltánál Cluj, Piața Unirei

Használjunk kizárólag

PLANTOL

legjobb bővönyszirt, mert ez tisztia, egészséges és kiadós!

Főtisztelendő Fuchs Benjámín nagyváradi főrabbi felügyelete alatt készült, szigorúan ortodox rituális előírás szerint.

Képviselet: HARTIG & HIENZ Cluj Str. Julia Mairu 8. Telefon 1-18.

Holgyeim! Vételre előzettség nélkül nézzék meg

IDEAL

nőikalap tizlet ujdonságait. Selyem, szalag és szalma-alpok még soha nem létezett olcsó árért. Átalakításokat és formálásokat 48 óra alatt készitűnk gyári árban.

Cluj, Calos Regele Ferdinand 8.

Képviselet és raktár: „Hermes“, Cluj, Piața Unirii 28.

Előjegyzési felhívás!

Egyes vevőink rendelésére new-yorki gyárunkban direkt készítettett

héber írásu írógépjeink

מכונות ספרות העבריים

a közeli napokban megérkeznek! Miután a megrendelt mennyiségnél pár darabbal többet készítettűnk, azokra korlátolt számu előjegyzést elfogadunk. Érdeklődésre részletes felvilágosítással szolgál:

UNDERWOOD Office Equipment Company

Oradea-Mare, Bulv. Regele Ferdinand No 3.

